

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Раҳимзода Олим Шариф «Оптимизатсияи ташхис ва муолиҷаи невралгияи баъдигерпесӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои тиббӣ аз рӯи ихтисоси 3.1.11. Неврология

Невралгияи баъдигерпесӣ (НБГ) яке аз оризаҳои вазнин ва аз ҷиҳати муолиҷа душвортарини табҳоли фарогир ба ҳисоб рафта, ба сифати умр ва ҳолати психоэмотсионалии беморон таъсири манфии амиқ мерасонад. Тибқи маълумоти адабиёти муосир, басомади табҳоли фарогир ва ориза гардидани он ба НБГ, хусусан дар байни аҳолии солхӯрда, тамоюли афзоиш дорад, ва дар Ҷумҳурии Тоҷикистон низ дар даҳсолаи 2000–2010 зиёдшавии назарраси ин нишондиҳанда ба қайд гирифта шудааст. Бо вучуди мавҷуд будани таҷрибаи назарраси ҷаҳонӣ дар соҳаи муолиҷаи дардҳои нейропатӣ, механизмҳои патогенетикии зухуроти вегетативӣ рағии НБГ то ҳол пурра омӯхта нашудаанд, ва усулҳои муосири муолиҷа на ҳамеша натиҷаи устувори клиникӣ медиҳанд. Бояд алоҳида қайд намуд, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон то имрӯз чунин таҳқиқоти комплексӣ, ки зухуроти клиникии НБГ-ро бо нишондиҳандаҳои объективии термометрия ва микрогардиш якҷоя мегардонад, гузаронида нашуда буд. Ҳамин тавр, интиҳоби мавзуи диссертатсия саривақтӣ, аз ҷиҳати илмӣ асоснок ва аз ҷиҳати амалӣ мубрам аст.

Мақсади таҳқиқот – оптимизатсияи ташхис ва муолиҷаи НБГ дар асоси арзёбии маҷмуии зухуроти клиникӣ, маълумоти термометрия ва микрогардиш, инчунин асоснок кардани самаранокии истифодаи пентоксифиллин – ба таври мантиқӣ ба вазифаҳои мушаххаси таҳқиқот тақсим шудааст, ки ҳар кадоми онҳо дар боби мувофиқи натиҷаҳо пурра ва бо далелҳои омӯӣ ҳал карда шудаанд. Таҳқиқот дар шароити статсионарӣ ва амбулатории шуъбаи асаби Маркази миллии тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Шифобахш» тайи солҳои 2022-2024 гузаронида шуда, 168 бемори гирифтори НБГ-ро фаро гирифтааст. Барои арзёбии синдроми дард шкалаи визуалии ҳамсон (VAS), пурсишномаи McGill ва пурсишномаи DN4 истифода шудаанд; ҳолати микрогардиш бо усули флоуметрияи лазерии доплерӣ (дастгоҳи сертификаткунонидашудаи «ЛАЗМА ПФ») ва ҳарорати мавзӣ бо электротермометрияи электронӣ (то 0,01°C) санҷида шудааст. Дизайни таҳқиқот – 90 бемори гурӯҳи асосӣ бо иловаи пентоксифиллин (системавӣ ва бо усули электрофорези доруй) ва 78 бемори гурӯҳи муқоисавӣ бо муолиҷаи стандартӣ – имконияти муқоисаи саҳеҳи натиҷаҳоро таъмин намудааст. Ҳаҷми кофӣ маводи клиникӣ ва

коркарди муосири омории натиҷаҳо (Statistica 10.0, SPSS 25.0, санҷиши Шапиро-Уилк ва Колмогоров-Смирнов барои муайян кардани хусусияти тақсимот) сатҳи баланди эътимоднокии хулосаҳои ҳосилшударо таъмин менамоянд.

Натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф ҳам аз ҷиҳати илмӣ ва ҳам аз ҷиҳати амалӣ хеле арзишманд, мушаххас ва бо рақамҳои дақиқ асоснокшуда ба назар мерасанд. Пеш аз ҳама, муайян карда шудааст, ки НБГ дар шахсони солхӯрда 1,7 маротиба бештар аз беморони синну соли миёна ба қайд гирифта мешавад, ва маҳз дар ҳамин гурӯҳи синнусолӣ чараёни музмини беморӣ бо ҷалбшавии дерматомаҳои гардан ва шохаҳои асаби сегона бартарият дорад, дар ҳоле ки дар беморони миёнсол шакли шадид бо чараёни тез (1,6 маротиба бештар) бартарӣ дорад. Хусусиятҳои фенотипии дард низ бо мушаххасот тавсиф шудаанд: дарди доимӣ дар давраи шадид дар 58,7% беморон бартарӣ дошта, бо музминшавии раванд ба ғоидаи аллодиния ва парестезия/дизестезия (мутаносибан 38,8% ва 20,4%) кам мешавад, ки аз ҷиҳати патогенетикӣ ба концепсияи сенситизатсияи марказӣ мувофиқат мекунад.

Натиҷаи муҳими дигар ошкор кардани хусусияти марҳалавӣ-вобастагии тағйироти ҳарорати пӯст мебошад: бартарии «қитъаҳои гарм» (65,1%) дар давраи шадид ҳамчун инъикоси вазодилататсияи нейрогенӣ-илтиҳобӣ ва ивазшавии онҳо ба «қитъаҳои хунук» (то 61,2%) ҳангоми музминшавии раванд, ки бо вазоконстриксия ва гипоперфузияи симпатикӣ шарҳ дода мешавад. Ин натиҷа бо маълумоти таҳлили ҳамбастагии Спирмен (робитаи зичи мустақим байни ҳарорати аввалия ва нишондиҳандаи микрогардиш – $r=0,82$) пурра тасдиқ шудааст, ки аз якпорчагии патогенетикии ихтилолоти ҳароратӣ ва рағӣ шаҳодат медиҳад.

Хеле мушаххас ва бо аҳамияти амалии калон натиҷаҳои марбут ба навъҳои микрогардиш мебошанд: дар 84,5% беморон навъҳои патологӣ микрогардиш ошкор шудаанд, ки дар 58,9% ҳолатҳо – хусусан ҳангоми ҷойгиршавии камарӣ-чорбандӣ (70,2%) ва торакалӣ (67,8%) – бо ихтилолоти вазнини гемодинамикӣ (навъи ташаннучӣ ва рукудӣ-ихтилоҷӣ) ҳамроҳ мешаванд, дар ҳоле ки ҳангоми шакли офталмӣ навъи нисбатан созгори гиперемӣ бартарӣ дорад (52,0%). Чунин тафовути возеҳи мавзеъгирӣ имконияти фардикунонии тактикаи муолиҷаро дар асоси механизми бартаридоштаи ихтилоли рағӣ (вазоспазм – барои шакли камарӣ-чорбандӣ, дезрегулятсия – барои шакли гарданӣ, ҳолати нисбатан ҷуброншуда – барои шакли офталмӣ) фароҳам меорад ва аз сатҳи баланди таҳлили клиникии муаллиф шаҳодат медиҳад.

Натиҷаи марказӣ ва аз ҳама бештар исботшудаи кори диссертатсионӣ асоснок кардани самаранокии клиникии ворид намудани пентоксифиллин ба муолиҷаи маҷмуии НБГ мебошад. Дар гурӯҳи асосӣ, дар муқоиса ба гурӯҳи муқоисавӣ, барқароршавии ҳарорати пӯст 1,4 маротиба бештар (74,4% муқобили 55,1%) ба қайд гирифта шуда, муътадилшавии микрогардиш низ баландтар буд (41,1% муқобили 33,3%), бо пурра нест шудани навъи руқудӣ-ихтилоҷӣ дар гурӯҳи асосӣ. Хусусан назаррас коҳиш ёфтани басомади синдроми дард 2,3 маротиба (27,8% муқобили 64,1%) ва якчанд маротиба кам шудани дарди боқимонда ҳангоми шакли музмини НБГ дар гурӯҳи асосӣ (16,0% муқобили 66,7% дар гурӯҳи муқоисавӣ; $p < 0,001$) мебошад. Аз ҷиҳати мавзёғирӣ, таъсири нисбатан ошкорои бедардкунанда ҳангоми шаклҳои гарданӣ ва офталмӣ ба даст омад, дар ҳоле ки ҳангоми шаклҳои торакалӣ ва камарӣ-чорбандӣ беҳтарин муътадилшавии нишондиҳандаҳои микрогардиш ба назар расид. Ин натиҷаҳо аз ҷониби пурсишномаҳои DN4, McGill ва VAS пурра тасдиқ шудаанд ва аз афзалияти бешубҳаи усули пешниҳодшуда шаҳодат медиҳанд.

Бояд алоҳида қайд намуд, ки муаллиф на танҳо самаранокии клиникии равиши пешниҳодшударо исбот кардааст, балки бо ёрии таҳлили ҳамбастагӣ ва таҳлили ROC аҳамияти пешгӯикунандаи нишондиҳандаҳои ҳарорат ва микрогардишро низ асоснок намудааст. Тибқи натиҷаҳои таҳлили ROC, дефитситаи нишондиҳандаи микрогардиш ва шохиси натиҷабархшии он қобилияти муътадили дискриминатсионӣ нисбат ба ҳифзи дард баъди муолиҷаи нишон доданд (масоҳати зери қачи ROC аз 0,623 то 0,645), ки бо ҷалби ин нишондиҳандаҳо ба моделҳои бисёромилаи пешгӯикунанда заминаи объективии стратификатсияи беморон ва пешгӯии ҳатари музминшавии дардро фароҳам меорад. Чунин муносибати систематикӣ ба таҳлили натиҷаҳо аз сатҳи баланди тайёрии илмӣ муаллиф шаҳодат медиҳад.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқот аз васеъ намудани тасаввуроти илмӣ дар бораи НБГ ҳамчун синдроми дарди музмини нейропатие иборат аст, ки ҳалалёбии танзими симпатикӣ, микрогардиш ва танзими ҳароратро дар дерматомаҳои иллатнокшуда ҳамроҳӣ менамояд. Аҳаммияти амалӣ бошад, дар имконияти истифодаи маркерҳои объективии ҳарорат ва микрогардиш барои назорати ҷараёни беморӣ ва самаранокии муолиҷа, инчунин дар тавсияи мушаххаси ворид намудани пентоксифиллин ба протоколи стандартӣ муолиҷаи НБГ зоҳир мешавад. Навгони илмӣ қор бо гирифтани нахустпатенти Чумҳурии Тоҷикистон №1717 («Тарзи лазердоплерфлоуметрии дараҷаи вазнинии невралгияи баъдигерпесӣ») ва

пешниҳоди ратсионализаторӣ №3653/R1141 тасдиқ мегардад, ки далели дигари сатҳи баланди илмию амалии таҳқиқот аст.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар 11 кори илмӣ, аз ҷумла 4 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инъикос ёфта, дар конференсияҳои илмию амалии ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, аз ҷумла дар симпозиуми асабшиносони Тоҷикистон ва дар ҷаласаҳои Ҷамъияти асабшиносони Тоҷикистон «Нейрон», пешниҳод ва мавриди муҳокима қарор гирифтаанд. Натиҷаҳо ба амалияи табобатии шуъбаи асабшиносии МТ «Шифобахш» ва ба раванди таълимии кафедраи асабшиносӣ қарор карда шудаанд, ки аз аҳамияти амалии бешубҳаи кори иҷрошуда шаҳодат медиҳад.

Хулоса, диссертатсияи Раҳимзода Олим Шариф дар мавзӯи «Оптимизатсияи таъхис ва муолиҷаи невралгияи баъдигерпесӣ» кори илмӣ мукаммал, аз ҷиҳати методологӣ дуруст ба нақша гирифташуда ва аз ҷиҳати натиҷаҳо арзишманд буда, ба талаботи бандҳои 3, 4 ва 5-и шиносномаи ихтисоси 3.1.11. Неврология пурра ҷавобгӯ мебошад. Муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои тиббӣ аз рӯи ихтисоси 3.1.11. Неврология мебошад.

Тақриздиханда:

духтури асабшиносии

Марказии тиббии «Алтамед+», н.и.т.

Т.В. Мадаминава

Имзои Т.В. Мадаминаваро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи кадрҳои

Марказии тиббии «Алтамед+»

М.В. Прокопева

Суроға: 143006, Федератсияи Русия, Вилояти Маскав, ш. Одинцово, кучаи
Союзная, бинои 32Б.

Тел.: +7(495)1656576

E-mail: info@altamed-plus.ru

«14» сентябри соли 2026.

